

Νεοελληνική Φιλολογία

Επικοινωνία: 210-7277621-2

Το πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τομέα Νεοελληνικής Φιλολογίας περιλαμβάνει την κατεύθυνση:

Νεοελληνική Φιλολογία

Ακαδημαϊκό έτος 2019-2020

Υποχρεωτικά Σεμινάρια Α' εξαμήνου

1. Μεθοδολογία της έρευνας/ Εκπόνηση επιστημονικής μελέτης

Καθηγητής Δημήτρης Αγγελάτος

Το σεμινάριο διαρθρώνεται με άξονα αναφοράς τους δύο στόχους του τίτλου του, αφενός την επιστημονική φιλολογική έρευνα, αφετέρου την εκπόνηση ομολογών, επιστημονικών (φιλολογικών) μελετών. Σύμφωνα με τον πρώτο άξονα, στόχος του σεμιναρίου είναι να αναπτύξει σε βάθος έννοιες, όρους, μεθόδους και πρακτικές της σύγχρονης έρευνας στο πεδίο της επιστήμης της Νεοελληνικής Φιλολογίας: σύγχρονης έρευνας βασισμένης σε αρμόδια εργαλεία δουλειάς και στο σωστό τρόπο χρήσης τους. Η οργάνωση της επιστημονικής έρευνας συνδέεται άρρηκτα με το δεύτερο άξονα και αναφέρεται στον τρόπο εφαρμογής των κεκτημένων της, στην εκπόνηση της επιστημονικής εργασίας, βασισμένης στον ομολόγο, επιστημονικό, τύπο λόγου.

Η έρευνα και η εκπόνηση μελετών στο πεδίο της επιστήμης της Νεοελληνικής Φιλολογίας, βασίζονται στην ακριβή ορολογία, στη δόκιμη χρήση της νεοελληνικής γλώσσας, στη μεθοδολογική επάρκεια, στην εποπτεία της νεοελληνικής λογοτεχνίας και των συμπραζομένων της (ιστορικών, αισθητικών και πολιτισμικών), στην κατακτημένη υποδομή (εργαλεία έρευνας και αρμόδιοι τρόποι χρήσης τους).

Στη βάση των προηγούμενων, είναι εφικτό να διατυπώνονται εύλογες υποθέσεις ερευνητικής εργασίας, να οριοθετείται σωστά το πεδίο που θα καλύψει η έρευνα, να εντοπίζεται και να αξιοποιείται με το δέοντα από επιστημονική άποψη τρόπο (αυτοψία των πηγών και προγενέστερη έρευνα), η συναφής βιβλιογραφία, να ολοκληρώνεται βάσιμα ο ερευνητικός σχεδιασμός και να διατυπώνεται στο πλαίσιο της συγγραφής με διακριβωμένο, επιτυχή και γόνιμο για τη μελλοντική έρευνα τρόπο.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Δημ. Αγγελάτος, *Η Άλφα Βήτα του νεοελληνιστή. Οδηγός για το εισαγωγικό μάθημα στην επιστήμη της Νεοελληνικής Φιλολογίας*, Αθήνα, Gutenberg, 2011.

J.-M. Adam, *Τα κείμενα: τύποι και πρότυπα. Αφήγηση, περιγραφή, επιχειρηματολογία, εξήγηση και διάλογος* (1992), (μετφρ.: Γιάν. Παρίσης· επιμ.: Ερατ. Καψωμένος), Αθήνα, Πατάκης, 1999.

R. D. Altick, *The Art of Literary Research*, Νέα Υόρκη, W. W. Norton & Company, 1975 [επαιξ. έκδ.].

M. M. Bakhtin, «Προς μια μεθοδολογία των ανθρωπιστικών επιστημών» (1974), (μετφρ.: Μαρία Γνησίου-Δημ. Αγγελάτος), *Σημείον* 3 (1995) 170-184.

Phil. Besnard- Anth. Hunter, *Elements of Argumentation*, MIT Press, 2008.

W. C. Booth-G. G. Colomb-J. M. Williams, *The Craft of Research*, Σικάγο, The University of Chicago Press, 1995.

Y. Chevrel, *L'étudiant chercheur en littérature*, Παρίσι, Hachette, 1992.

U. Eco, *Πώς γίνεται μία διπλωματική εργασία* (1977), (εισαγ.-μετφρ.: Μαριάννα Κονδύλη), Αθήνα, Νήσος, 1994.

Al. Fisher: *Critical Thinking: An Introduction*, Cambridge, Cambridge University Press, 2011[2^η]

K. Howard-J. A. Sharp, *Η επιστημονική μελέτη. Οδηγός σχεδιασμού και διαχείρισης πανεπιστημιακών ερευνητικών εργασιών* (1983), (μετφρ.: Βασιλική Π. Νταλάκου), Αθήνα, Gutenberg, 1996.

Κυρ. Ντελόπουλος, *Σύστημα βιβλιογραφίας*, Αθήνα, Ε.Λ.Ι.Α. 1980.

W. J. Ong, *Προφορικότητα και εγγραμματοσύνη. Η εκτεχνολόγηση του λόγου* (μτφρ.: Κ. Χατζηκυριάκου), Ηράκλειο, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 2001.

Αλέξ. Πολίτης (συνεργασία: Μαρία Μαθιουδάκη- Τριαντ. Ε. Σκλαβενίτης), *Εγχειρίδιο του νεοελληνιστή. Βιβλιογραφίες-Λεξικά-Εγχειρίδια-Κατάλογοι-Ευρετήρια-Χρονολόγια*, Ηράκλειο, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 2002.

R. E. Scholes, *Η δύναμη του κειμένου. Λογοτεχνική θεωρία και διδασκαλία των γραμμάτων* (1985), (μετφρ.: Ζωή Κ. Μπέλλα), Αθήνα, Εκδόσεις Τυπωθήτω, 2005.

P. Szondi, «Περί φιλολογικής γνώσεως» (1962): *Δοκίμια. Χέλντερλιν, Σλέγκελ, Σίλλερ, Μπένγιαμιν*, (μετφρ.: Στέλλα Νικολούδη), Αθήνα, Εστία, 1999, 11-38.

D. Walton, *Fundamentals of Critical Argumentation*, Cambridge, Cambridge University Press, 2006.

M. Warner, *The Aesthetics of Argument*, Οξφόρδη, Oxford University Press, 2016.

2. Νεοελληνική Πεζογραφία

Επίκουρος Καθηγητής Γιάννης Ξούριας

Στο σεμινάριο θα εξεταστεί η πεζογραφική παραγωγή της περιόδου 1790-1880 σε άμεση συνάρτηση με ζητήματα ιστορίας, ιδεολογίας, γλώσσας, πολιτικής, παιδείας κτλ. Η μελέτη θα επικεντρωθεί στο είδος του διηγήματος: στη γραμματολογική αποτύπωση της πρώιμης διηγηματογραφικής παραγωγής, τη θεματική του, τη θέση που καταλαμβάνει στο λογοτεχνικό πεδίο, τις τεχνοτροπικές αναζητήσεις του, τη σχέση του με τον περιοδικό και ημερήσιο τύπο, σε εκδοτικά και άλλα ζητήματα.

Ενδεικτική Γενική Βιβλιογραφία

Αθήνη, Σ. 2010: *Όψεις της νεοελληνικής αφηγηματικής πεζογραφίας 1700-1830. Ο διάλογος με τις ελληνικές και τις ξένες παραδόσεις στη θεωρία και στην πράξη*, Αθήνα, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών (Ε.Ι.Ε.) / Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών.

Αθήνη, Σ - Ξούριας, Γ. 2015: *Νεοελληνική γραμματεία 1670-1830*, Αθήνα, Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.

Βαγενάς, Ν. 1997: *Από τον Λέανδρο στον Λουκή Λάρα. Μελέτες για την πεζογραφία της περιόδου 1830-1880*, Ηράκλειο, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.

Βαλέτας, Γ. 1983: *Το Νεοελληνικό Διήγημα. Η θεωρία και η ιστορία του*, 2η έκδ. συμπληρωμένη, Αθήνα, Φιλιππούλης.

Κεχαγιόγλου Γ. 2001: *Πεζογραφική ανθολογία. Αφηγηματικός γραπτός νεοελληνικός λόγος*, Β΄: *Από τη Γαλλική Επανάσταση ως τη δημιουργία του ελληνικού κράτους*, Θεσσαλονίκη, ΙΝΣ/Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη.

Λούδη, Α. 2005: *Το νεοελληνικό διήγημα στην Ευτέρπη και την Πανδώρα. Συμβολή στη μελέτη της ιστορίας, της ορολογίας και της θεματικής του είδους κατά την περίοδο 1830-1880*, διδακτορική διατριβή, Θεσσαλονίκη, ΑΠΘ.

Μουλλάς Π. (επιμ.) 1996: *Η παλαιότερη πεζογραφία μας. Από τις αρχές της ως τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο (1830-1914)*, τ. Α΄-Ε΄, Αθήνα, Σοκόλης, [οι τ. Β΄1-Β΄2 : 15ος αι. - 1830, επιμ. Γ. Κεχαγιόγλου].

Πολίτης, Α. 2003: *Ρομαντικά χρόνια. Ιδεολογίες και νοοτροπίες στην Ελλάδα του 1830-1880*, Αθήνα, Εταιρεία Μελέτης Νέου Ελληνισμού / Μνήμων, 2003.

Πολίτης, Α. 2017: *Η ρομαντική λογοτεχνία στο έθνος κράτος 1830-1880. Ποίηση, πεζογραφία, θέατρο, πνευματική κίνηση, αναγνώστες*, Ηράκλειο, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.

Πολίτου-Μαρμαρινού, Ε. - Ντενίση, Σ. (επιμ.) 2009: *Το διήγημα στην ελληνική και στις ξένες λογοτεχνίες. Θεωρία-Γραφή-Πρόσληψη*, Ελληνική Εταιρεία Γενικής και Συγκριτικής Γραμματολογίας, Αθήνα, Gutenberg.

Σκοπετέα, Ε. 1988: *Το "Πρότυπο Βασίλειο" και η Μεγάλη Ιδέα. Όψεις του εθνικού προβλήματος στην Ελλάδα (1830-1880)*, Αθήνα, Πολύτυπο.

Υποχρεωτικά Σεμινάρια Β΄ εξαμήνου

1. Νεοελληνική Ποίηση

Καθηγητής Ευριπίδης Γαραντούδης

Το σεμινάριο αποβλέπει στην ανάπτυξη του προβληματισμού γύρω από το τεχνοτροπικό στίγμα και τις τεχνοτροπικές εξελίξεις της ελληνικής ποίησης από τον μεσοπόλεμο (γενιά του 1930) μέχρι την αρχή της μεταπολίτευσης (πρώτη και δεύτερη μεταπολεμική γενιά). Θα εξεταστούν ζητήματα λογοτεχνικής ιστορίας όπως η τεχνοτροπία, οι γραμματολογικοί όροι, η σχέση ποίησης και ιστορίας, η σχέση ποίησης και ιδεολογίας, η θεματική και η μορφολογία των ποιητικών κειμένων.

2. Συγκριτική Φιλολογία

Επίκουρη Καθηγήτρια Λητώ Ιωακειμίδου

Το μάθημα εξετάζει τον επιστημονικό κλάδο της Συγκριτικής Φιλολογίας, τους βασικούς ερευνητικούς του άξονες, τις επιστημολογικές-μεθοδολογικές του προϋποθέσεις και τους σκοπούς του. Ειδικότερα, γίνεται μια ιστορική αναδρομή στη γένεση και την εξέλιξη της Συγκριτικής Φιλολογίας στην Ευρώπη και δίνεται έμφαση στην έννοια του εθνικού (έθνος, εθνική γλώσσα) ως προϋπόθεσης για τη γένεση αυτή. Στη συνέχεια, γίνεται μια συστηματική ανάλυση (λογοτεχνική και εξωλογοτεχνική) των στοιχείων του ορισμού της Συγκριτικής Φιλολογίας και αναδεικνύονται ως μεθοδολογικά εργαλεία σύγκρισης η αναλογία, η συγγένεια, η επίδραση, η τύχη ενός έργου κ.ά., με αντίστοιχα παραδείγματα από λογοτεχνικά έργα. Επίσης, αναπτύσσονται, μέσω χαρακτηριστικών παραδειγμάτων, βασικοί τομείς έρευνας της Συγκριτικής Φιλολογίας: Μοτίβα και θέματα, ιστορία των ιδεών, φιλοσοφία και λογοτεχνία, λογοτεχνικός μύθος κ.ά. Μέσα από τις σχέσεις Συγκριτικής Φιλολογίας και Θεωρίας της Λογοτεχνίας, αναδεικνύονται ζητήματα ποιητικής, λογοτεχνικών ειδών, θεωρίας της πρόσληψης, καθώς και η σχέση

Συγκριτικής Φιλολογίας και Μεταφρασεολογίας/Μεταφραστικών Σπουδών. Τέλος, σταθμίζονται τόσο η σημερινή κατάσταση των συγκριτολογικών σπουδών, όσο και οι προοπτικές τους.

Στο σεμινάριο Συγκριτικής Φιλολογίας II, με κεντρικό άξονα τις διαπολιτισμικές και διακειμενικές σχέσεις, εξετάζονται ειδικά θέματα που εμπíπτουν στα πεδία έρευνας του συγκεκριμένου επιστημονικού κλάδου.

Ενδεικτική βιβλιογραφία:

- 1) BRUNEL Pierre, PICHOLS Claude, ROUSSEAU André-Michel, *Qu'est-ce que la littérature comparée* ?, Παρίσι, εκδ. Armand Colin, 1983, 2000 (στα ελληνικά: *Τι είναι η Συγκριτική Γραμματολογία*;, μτφ. Δημήτρης Αγγελάτος, Αθήνα, Πατάκης, 1998).
- 2) ΠΟΛΙΤΟΥ-ΜΑΡΜΑΡΙΝΟΥ Ελένη, *Η Συγκριτική Φιλολογία, Χώρος, σκοπός και μέθοδοι έρευνας*, Αθήνα, Εκδ. Καρδαμίτσα, 1981.
- 3) ΠΟΛΙΤΟΥ-ΜΑΡΜΑΡΙΝΟΥ Ελένη, *Συγκριτική Φιλολογία, Από τη θεωρία στην πράξη*, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, 2009.
- 4) ΣΙΑΦΛΕΚΗΣ Ζ. Ι., *Συγκριτισμός και Ιστορία της Λογοτεχνίας*, Αθήνα, Επικαιρότητα, 1988.
- 5) ΣΙΑΦΛΕΚΗΣ Ζ. Ι., *Η εύθραυστη αλήθεια, Εισαγωγή στη θεωρία του λογοτεχνικού μύθου*, Αθήνα, Gutenberg, 1994.

Υποχρεωτικό Σεμινάριο Γ' εξαμήνου

1. Θεωρία Λογοτεχνίας

Ομότιμη Καθηγήτρια Άννα Τζούμα

ΤΑΥΤΟΤΗΤΕΣ

- Εθνικές
- Μετα-ανθρώπινες
- Πολιτισμικές
- Προσφυγικές
- Ταξικές
- Φυλετικές
- Φύλου – Σεξουαλικότητας

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Αθηνά (επιμ.), *Φεμινιστική θεωρία και πολιτισμική κριτική*, Νήσος, Αθήνα, 2006.
2. ARENDT Hanna, AGAMBEN Giorgio, TRAVERSO Enzo, *Εμείς οι πρόσφυγες. Τρία κείμενα*, μτφρ. Κ. Δεσποινιάδης, Α. Γαβριηλίδης, Ν. Κούρκουλος, εκδ. του Εικοστού Πρώτου, Αθήνα, 2015.
3. BADMINGTON Neil, *Posthumanism*, Palgrave Macmillan, 2000.
4. BHABHA Homi K. *The Location of Culture*, Routledge, London and New York, 1994.
5. BARRY Peter, *Γνωριμία με τη Θεωρία. Μια εισαγωγή στη λογοτεχνική και πολιτισμική θεωρία*, μτφρ. Α. Νάτσινα, Βιβλιόραμα, Αθήνα, 2013. Τα κεφάλαια: «Φεμινιστική κριτική», σ.149-168. «Μεταποικιακή κριτική», σ.227-238.
6. BAUMAN Zygmunt, *Identity. Conversations with Benedetto Vecchi*, Polity Press, 2004.
7. BAUMAN Zygmunt, *Ρευστοί καιροί*, Μεταίχμιο, 2017.
8. BAUMAN Zygmunt, *Ρευστός φόβος*, Πολύτροπον, 2007.
9. BAUMAN Zygmunt, *Ρευστή αγάπη*, Εστία, 2006.
10. BOURDIEU Pierre, *Η ανδρική κυριαρχία*, Πατάκης, Αθήνα, 2002.
11. BRAIDOTTI Rossi, *Νομαδικά υποκείμενα. Ενσωματότητα και έμφυλη διαφορά στη σύγχρονη φεμινιστική θεωρία*, μτφρ. Α. Σηφάκη, Ο. Τσιακάλου, Νήσος, Αθήνα, 2014.
12. BRAIDOTTI Rossi, *The Posthuman*, Polity, 2013.
13. BRYSON Valerie, *Φεμινιστική πολιτική θεωρία*, μτφρ. Ε. Πανάγου, Μεταίχμιο, Αθήνα, 2005.
14. BUTLER Judith, *Αναταραχή φύλου. Ο φεμινισμός και η ανατροπή της ταυτότητας*, μτφρ. Γ. Καραμπέλας, επιμ. Β.Καντσά, Αλεξάνδρεια, Αθήνα, 2009.
15. BUTLER Judith, *Σώματα με σημασία. Οριοθετήσεις του φύλου στο λόγο*, μτφρ. Π. Μαρκέτου, επιμ. Α. Αθανασίου, Εκκρεμές, Αθήνα, 2008.
16. BUTLER Judith, ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Αθηνά, *Απ-αλλοτρίωση: Η επιτελεστικότητα στο πολιτικό*, μτφρ. Α. Κιουπκιολής, Τόπος, Αθήνα, 2016.
17. CALHOUN Craig J., *Social Theory and the Politics of Identity*, Blackwell, 1994.
18. BUTLER Judith, SPIVAK Gayatri, *Τραγουδώντας τον εθνικό ύμνο: Γλώσσα, πολιτική και δικαίωμα του ανήκειν*, επιμ. Μ. Καραβαντά, Τόπος, Αθήνα, 2015.
19. EAGLETON Terry, *Η έννοια της κουλτούρας*, μτφρ. Η. Μαγκλίνης, επίμ. Β. Χατζηβασιλείου, εισαγωγή Δ. Τζιόβας, Πόλις, Αθήνα, 2003.
20. GOFFMAN Erving, *Στίγμα. Σημειώσεις για τη διαχείριση της φθαρμένης ταυτότητας*, Αλεξάνδρεια, Αθήνα, 2001.

21. HALL Stuart (ed.), *Representation: Cultural Representations and Signifying Practices*, The Open University, London, 1997.
22. HARAWAY Donna, *Ανθρωποειδή, Κυβόργια και Γυναίκες. Η επινόηση της φύσης*, μτφρ. Π. Μαρκέτου, Αλεξάνδρεια, Αθήνα, 2014.
23. JAMESON Fredric, *Το μεταμοντέρνο ή Η πολιτισμική λογική του ύστερου καπιταλισμού*, Νεφέλη, Αθήνα, 1999.
24. JEFFERSON Ann, «Ζητήματα σώματος: ο Εαυτός και ο Άλλος στον Μπαχτίν, στον Σαρτρ και στον Μπαρτ» στο Φώτης ΤΕΡΖΑΚΗΣ (επιμ.), *Μεταμαρξιστικά ρεύματα στην αισθητική και στη θεωρία της λογοτεχνίας. Λούκατς, Γκολντμαν, Μπένγιαμιν, Μπρεχτ, Μπαχτίν, Πολιτισμική Θεωρία, Αποδόμηση, Futura*, Αθήνα, 2004, σ.205-244.
25. KNELLWOLF C., NORRIS C. (επιμ.), *Ιστορία της Θεωρίας της Λογοτεχνίας/9. Ιστορικές, φιλοσοφικές και ψυχολογικές όψεις της θεωρίας της λογοτεχνίας στον 20ό αιώνα*, θεώρηση μτφρ. Σ. Παρασχάς, Μ. Πεχλιβάνος, Ε. Σηφάκη, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών, Ίδρυμα Μ. Τριανταφυλλίδη, Θεσσαλονίκη, 2010. Τα κεφάλαια:
«Από την πολιτισμική ποιητική στις πολιτισμικές σπουδές», σ. 211-240 [Κυρίως το άρθρο του Chris WEEDON, Πολιτισμικές Σπουδές, σ. 225-240].
«Φύλο και σεξουαλικότητα», σ. 275-335.
«Αποικιοκρατία, μεταποικιοκρατία, έθνος και φυλή», σ.337-392.
26. KRISTEVA Julia, *Ξένοι μέσα στον εαυτό μας*, Scripta, Αθήνα, 2004.
27. KRISTEVA Julia, *Έθνη χωρίς εθνικισμό*, μτφρ. Κ. Γιώργας, Εναλλακτικές εκδόσεις, Αθήνα, 1997.
28. MACCORMACK Patricia, *Posthuman Ethics: Embodiment and Cultural Theory*, Routledge, 2012.
29. ΜΑΚΡΥΝΙΩΤΗ Δήμητρα (επιμ.), *Τα όρια του σώματος. Διεπιστημονικές προσεγγίσεις*, Νήσος, Αθήνα, 2004.
30. ΜΑΚΡΥΝΙΩΤΗ Δήμητρα (επιμ.), *Περί θανάτου. Η πολιτική διαχείριση της θνητότητας*, Νήσος, Αθήνα, 2008.
31. ΜΠΑΚΑΛΑΚΗ Αλεξάνδρα (επιμ.), *Ανθρωπολογία, γυναίκες και φύλο*, Αλεξάνδρεια, Αθήνα, 1994.
32. ΠΑΠΑΤΑΞΙΑΡΧΗΣ Ε./ ΠΑΡΑΔΕΛΛΗΣ Θ. (επιμ.), *Ταυτότητες και φύλο στη Σύγχρονη Ελλάδα*, Αλεξάνδρεια, Αθήνα, 1992.
33. RICOEUR Paul, *Ο ίδιος ο εαυτός ως άλλος*, Πόλις, Αθήνα, 2008.
34. SAID Edward, *Οριενταλισμός*, Νεφέλη, Αθήνα, 1996.
35. SALIH Sarah, *Εισαγωγή στην Τζούντιθ Μπάτλερ*, Oposito, 2018.
36. SMITH Philip, *Πολιτισμική Θεωρία. Μια εισαγωγή*, μτφρ. Α. Κατσίκερος, εισαγωγή-επιμέλεια Ν. Μπουμπάρης, Κριτική, Αθήνα, 2006.
37. «Goffman Erving» στο Philip SMITH, *Πολιτισμική Θεωρία. Μια Εισαγωγή*. Κριτική, Αθήνα, 2006, σσ. 109-117.
38. STOREY John, *Πολιτισμική Θεωρία και Λαϊκή Κουλτούρα. Εισαγωγή*, Πλέθρον, Αθήνα, 2015, σσ. 180-261.
39. SULEIMAN Susan Rubin, *Το γυναικείο σώμα στον δυτικό πολιτισμό. Σύγχρονες προσεγγίσεις*, μτφρ. και εισαγωγή Εύη Βογιατζάκη, Σαββάλας, Αθήνα, 2008.
40. TAYLOR Charles, *Πηγές του εαυτού: Η γένεση της νεωτερικής ταυτότητας*, μτφρ. Ξ. Κομνηνός, Ίνδικτος, Αθήνα, 2007.
41. ΤΖΟΥΜΑ Άννα, *Εκατό χρόνια νοσταλγίας. Το αυτοβιογραφικό αφήγημα Έθνος*, Μεταίχιμο, Αθήνα, 2007.
42. TODOROV Tzvetan, *Η κατάκτηση της Αμερικής. Το ζήτημα του άλλου*, Νήσος, Αθήνα, 2004.
43. TODOROV Tzvetan, *Ο εκπατρισμένος*, μτφρ. Οντέτ Βαρών-Βασάρ, Πόλις, Αθήνα, 1999.
44. TODOROV Tzvetan, *Ο φόβος των βαρβάρων: Πέρα από τη σύγκρουση των πολιτισμών*, μτφρ. Γ. Καραμπέλας, Πόλις, Αθήνα, 2009.
45. NUSSBAUM Martha, APPIAH Anthony Kwame, BARBER Benjamin, κ.ά., *Υπέρ πατρίδος: Πατριωτισμός ή κοσμοπολιτισμός*; επιμ. Joshua Cohen, μτφρ. Α. Τσοτσουρού, Ε. Μύστακας, Scripta, Αθήνα, 1999.
46. WOLFE, *What is Posthumanism*, University of Minnesota Press, Minneapolis, 2010.

ή Επίκουρη Καθηγήτρια Πέγκυ Καρπούζου

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ

Ζητήματα ατομικής και συλλογικής ταυτότητας στην κατασκευή και την ερμηνεία των λογοτεχνικών κειμένων. Οι άξονες μελέτης του σεμιναρίου θα επικεντρωθούν σε ζητήματα συγκρότησης της ταυτότητας του υποκειμένου που αφορούν:

α) το φύλο και η σεξουαλικότητα (φεμινιστική και έμφυλη κριτική) και β) τις κοινωνικές τάξεις, το έθνος, τη φυλή (μεταμαρξιστική, ανθρωπολογική και μετααποικιοκρατική κριτική). Ειδικό ενδιαφέρον θα δοθεί στις απεικονίσεις της ετερότητας, του διαφορετικού, του περιθωριακού και του ξένου στη λογοτεχνία.

Ειδική εφαρμογή:

Ταξίδι, ταυτότητα και ετερότητα: Ταξιδιωτική λογοτεχνία του 20ού αιώνα (ταξιδιωτική γραφή ως είδος, στόχοι -αφηγηματικά μέσα, έννοια του χώρου). Έμφυλη ταυτότητα (γυναικεία ταξιδιωτική γραφή, απεικόνιση γυναικών στην ανδρική ταξιδιωτική γραφή). Εθνική ταυτότητα (τοπικότητα, ελληνικότητα, σχέσεις Ανατολής και Δύσης, παγκοσμιοποίηση).

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ:

1. KNELLWOLF C. & NORRIS C. (επιμ.), *Ιστορικές, φιλοσοφικές και ψυχολογικές όψεις της θεωρίας της λογοτεχνίας στον 20ο αιώνα*, θεώρηση μτφρ. Παράσχας, Πεχλιβάνος, Σηφάκη, Θεσσαλονίκη, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών, Ίδρυμα Μ. Τριανταφυλλίδη, 2010.

- "ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΣΙΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ" (213-251)

- "ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΟΤΗΤΑ" (279-335)

- "ΑΠΟΙΚΙΟΚΡΑΤΙΑ, ΜΕΤΑΑΠΟΙΚΙΟΚΡΑΤΙΑ, ΕΘΝΟΣ, ΦΥΛΗ" (339-392)

2. BARRY Peter, *Γνωριμία με τη Θεωρία: Μια εισαγωγή στη λογοτεχνική και πολιτισμική θεωρία*, μτφρ. Α. Νάτσινα, Αθήνα, Βιβλιόραμα, 2013. -κεφ. 6-8 και 10.

3. ΠΑΝΑΡΕΤΟΥ Αννίτα, *Ελληνική ταξιδιωτική λογοτεχνία*, Αθήνα, Σαββάλας, 2002.

βλ. Αναλυτική βιβλιογραφία στο e-class του μαθήματος.

Σεμινάρια Επιλογής Α' και Γ' Εξαμήνου:

1. Νεοελληνική Κριτική

Καθηγητής Δημήτρης Αγγελάτος

Με άξονα αναφοράς τις σύγχρονες διακαλλιτεχνικές προσεγγίσεις και το μεθοδολογικό, θεωρητικό και κριτικό, υπόβαθρό τους το ενδιαφέρον του σεμιναρίου θα στραφεί στην ερμηνευτική διερεύνηση των όρων που συνάπτονται με τις *τροπολογίες* της σχέσης ποιητικού λόγου και εικόνας, ρηματικών δηλαδή και οπτικών μεγεθών, δίνοντας ως εκ τούτου το περιθώριο να διατυπωθούν δόκιμες υποθέσεις εργασίας για τη συνάφεια, τη σύγκλιση, ή/και τη διαπλοκή λογοτεχνικών και εικαστικών (ζωγραφική και γλυπτική) μέσων έκφρασης. Στο σεμινάριο οι *τροπολογίες* αυτές συντονίζονται από άποψη μεθόδου με την εννοιολογική κατηγορία της (ανα)παράστασης, με το ιδιαίτερο πεδίο καλλιτεχνικής μορφοποίησης αυτής (τα αναφερόμενα και τις διεργασίες, που την αφορούν), τη *διαλογική* τάξεως συνθεώρηση των εμπλεκόμενων καλλιτεχνικών ιδιωμάτων και ασφαλώς τον ενίστορο, ειδολογικό χαρακτήρα των τελευταίων.

Η πυρετώδης εμπειρία του *βλέμματος* για πρόσωπα και πράγματα και η καλλιτεχνική μορφοποίησή τους ως *αδιαίρετη εγγύτητα* και *απόσταση*, που ενεργοποιούν ομοιότροπα τους αποδέκτες (αναγνώστες και θεατές) ρηματικών και οπτικών όγκων, ορίζουν τη δεσπίζουσα της παραπάνω διακαλλιτεχνικής διερεύνησης. Τα παραδειγματικά πεδία εφαρμογής συνδέονται εδώ με τις νεοελληνικές λογοτεχνικές πραγματώσεις της περιόδου 1940-1970/1980 και ειδικότερα με το έργο ποιητών και πεζογράφων, όπως του Μίλτ. Σαχτούρη, του Ε. Χ. Γονατά, του Ανδρ. Φραγκιά και του Μαρ. Χάκκα. Τα παραπάνω λογοτεχνικά έργα συναρτώνται εικαστικά όχι μόνο με την παράδοση της εξπρεσιονιστικής και της υπερρεαλιστικής ζωγραφικής, αλλά και με τη συγχρονία καλλιτεχνικών μορφοποιήσεων στη γλυπτική και τη ζωγραφική όπως λ.χ. στα έργα του Alb. Giacometti και του Fr. Bacon αντίστοιχα.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Πηγές

Art in Theory. 1900-2000. An Anthology of Changing Ideas (επιμ.: Ch. Harrison- P. Wood), Blackwell, 2003 [επαυξ. έκδ. 1^η: 1992].

G. Ben, «Εξπρεσιονισμός. Μια ομολογία πίστωσης», (μετφρ.: Κ. Κουτσουρέλης), *Νέα Εστία* 1794 (Νοέμβρ. 2006) 705-720.

A. Breton, *Μανιφέστα του υπερρεαλισμού* (1924· 1930· 1942), (εισαγ.- μτφρ.- σχόλ.: Ελένη Μοσχονά), Αθήνα, Δωδώνη, 1972.

A. Breton, *Υπερρεαλισμός και ζωγραφική* (1925-1926· 1941), (μετφρ.: Στ. Ν. Κουμανούδης), Αθήνα, Ύψιλον, 1981.

Ένα βιβλίο είναι ένα απλωμένο χέρι προς χαιρετισμό. Μονόλογος του Αντρέα Φραγκιά, (προλ.: Βαγγ. Χατζηβασιλείου-επιμ.: Μ. Φάις), Αθήνα, Πόλις, 2001.

M. Ernst, «Τι είναι ο υπερρεαλισμός» (1934): *Δοκίμια για τη λογοτεχνία και την αισθητική*, (συμμ. τόμ.), (μετφρ.: Σπ. Τσακνιάς), Αθήνα, Καστανιώτης, 1984, 33-37.

Michel Leiris, «Alberto Giacometti» (1929): *Modern Sculpture Reader* (επιμ.: J. Wood- D. Hulks- A. Potts), Leeds, Henry Moore Institute, 2007, 90-92.

Modern Art. A Source Book by Artists and Critics, (επιμ.: H. B. Chipp· συνεργασία: P. Selz· J. C. Taylor), University of California Press, 1968.
D. Sylvester, *Η ωμότητα των πραγμάτων. Συζητήσεις με τον Francis Bacon* (1975), (μετφρ.: Σπ. Παντελάκης, Αθήνα, Άγρα, 1988 [2^η: 2009]).

Μελέτες

G. Agamben: *Χρόνος και ιστορία. Κριτική του στιγμιαίου και του συνεχούς* (1978), (πρόλ.-μετφρ.-σημ.: Δημ. Αρμάος· επίμ.: Ηρ. Δ. Λογοθέτης- Ανδρ. Χριστινίδης), Αθήνα, Ινδικτος, 2003.
Δημ. Αγγελάτος, «Τα "ψάρια της φρίκης" και η εικαστική ποιητική του Μίλτου Σαχτούρη»: *Ιχθύς. Πνευματικό και καλλιτεχνικό σύμβολο στην ελληνική παράδοση. Πρακτικά Συμποσίου Μετσόβου*, Μέτσοβο-Αθήνα-Λευκωσία, 1995, 82-85.
Δημ. Αγγελάτος, «Οι μηχανισμοί (ανα)παράστασης της («δύστροπης») πραγματικότητας στο αφηγηματικό σύμπαν του Λοιμού», *Θέματα Λογοτεχνίας* 40 [=Αφιέρωμα στον Ανδρέα Φραγκιά], (2009) 124-135.
Δημ. Αγγελάτος, *Λογοτεχνία και ζωγραφική. Προς μια ερμηνεία της διακαλλιτεχνικής (ανα)παράστασης*, Αθήνα, Gutenberg, 2017.
Φραγκίσκη Αμπατζοπούλου, «Η μεταμόρφωση στο έργο του Ε. Χ. Γονατά»: Φραγκίσκη Αμπατζοπούλου, *Η γραφή και η βάσανος*, Αθήνα, Πατάκης, 2000, 84-100.
Γιάν. Δάλλας, *Εισαγωγή στην ποιητική του Μίλτου Σαχτούρη*, Αθήνα, Κείμενα, 1979.
C. Domínguez- H. Saussy- D. Villanueva, *Introducing Comparative Literature. New Trends and Applications*, Λονδίνο-Νέα Υόρκη, Routledge, 2015, 107-124 [=«Interartistic Comparison»].
U. Eco, «Οι σηματοδότες κάτω από τη βροχή» (1996): U. Eco, *Περί λογοτεχνίας*, (μετφρ.: Έφη Καλλιφατίδη), Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, 2002, 221-247.
J. Frank, *Η μοντέρνα λογοτεχνία ως πλαστική τέχνη* (1943), (μετφρ.: Βιβή Ζωγράφου), Αθήνα, Καθρέφτης, [χ.χ.].
J. Frank, *The Idea of Spatial Form (1945-1978)*, New Jersey, Rutgers University Press, 1991.
E. H. Gombrich, *Τέχνη και ψευδαίσθηση. Μελέτη για την ψυχολογία της εικαστικής αναπαράστασης* (1959), (μετφρ.: Ανδρ. Παππάς), Αθήνα, Νεφέλη, 1995.
E. H. Gombrich, *Το χρονικό της τέχνης* (1995· 16η), (μετφρ.: Λίνα Κάσδαγλη), Αθήνα, Μ.Ι.Ε.Τ., 1998.
L. Marin, «Theoretical Field and Symbolic Practice» (1974), «Critical Remarks on Enunciation: The Question of the Present in Discourse» (1976), «Mimesis and Description» (1988), «The Frame of Representation and Some of Its Figures» (1988), «In Praise of Appearance» (1994): L. Marin, *On Representation*, (μετφρ.: Catherine Porter), Stanford University Press, 2001, 14-37, 130-142, 252-268, 352-372 και 236-251 αντίστοιχα.
Αναστασία Νάτσινα, «Ο εξημερισμός και οι μεταμορφώσεις του: Η λειτουργία ενός υπόγειου ρεύματος στη μεταπολεμική πεζογραφία»: *Λογοτεχνικές διαδρομές. Ιστορία-Θεωρία-Κριτική. Μνήμη Βαγγέλη Αθανασόπουλου*, (επιμ.: Θαν. Αγάθος- Χριστίνα Ντουλιά- Άννα Τζούμα), Αθήνα, Καστανιώτης, 2015, 355-366.
Θεοχαρούλα Νιφτανίδου, «Τι είναι Συγκριτική Ποιητική;», *Cahiers Balkaniques* 26 (1997) [= *Autour de la langue grecque moderne. Actes du XVe Colloque de Néo-hellénistes des Universités francophones* (Παρίσι, I.N.A.L.C.O., 29-31/5/1997)], 251-255.
Γ. Δ. Παπαντωνιάκης, *Η μορφολογία της σαχτουρικής μεταμόρφωσης*, Αθήνα, Νεφέλη, 2000.
M. Praz, «Ut pictura poesis»: M. Praz, *Mnemosyne. The Parallel Between Literature and the Visual Arts*, Princeton, Princeton University Press, 1970, 3-29.
Chr. Prendergast, *The Triangle of Representation*, Νέα Υόρκη, Columbia University Press, 2000.
Z. Ι. Σιαφλέκης, «Οι συγκρίσεις της λογοτεχνίας και των άλλων τεχνών: ασφάλεια και κίνδυνοι μιας πρακτικής», *Δια-κείμενα* 3 (2001) 23-38.
D. Sylvester, *Looking at Giacometti*, Λονδίνο, Vintage Publishing, 1994.
B. Vouilloux, «Le texte et l' image. Où commence et où finit une interdiscipline», *Littérature* 87 (Οκτώβρ. 1992) 95-98.
B. Vouilloux, *L' oeuvre en souffrance. Entre poésie et esthétique*, Παρίσι, Belin, 2004.
Μάριος Χάκκας, *Κριτική θεώρηση του έργου*, Αθήνα, Κέδρος, 1979.
Βαγγ. Χατζηβασιλείου, *Μίλτος Σαχτούρης. Η παράκαμψη του υπερρεαλισμού*, Αθήνα, Εστία, 1992.
Ul. Weisstein, «The Mutual Illumination of the Arts»: Ul. Weisstein, *Comparative Literature and Literary Theory* (1968), (μετφρ.: W. Riggan), Bloomington, Indiana University Press, 1973, 150-166.

2. Συγκριτική Φιλολογία II

Επίκουρη Καθηγήτρια Λητώ Ιωακειμίδου - Επίκουρη Καθηγήτρια Τίνα Λεντάρη

«Εκδοχές της αφηγηματικής μυθοπλασίας από τον Μεσαίωνα στον 18^ο αιώνα».

Το σεμινάριο εξετάζει, σε επίπεδο ποιητικής, θεματικής, υφολογίας και ιδεολογίας, διάφορους τύπους παλαιών μυθοπλασιών, από τον Μεσαίωνα έως και τον 18^ο αιώνα, επιχειρώντας να προσεγγίσει πολυεπίπεδα τη γέννηση και την εξέλιξη προδρομικών μορφών του σύγχρονου μυθιστορήματος. Το εγχείρημα αυτό βασίζεται ταυτόχρονα σε τρεις άξονες:

A) Ανάκληση, μέσα από την εξειδικευμένη βιβλιογραφία, των καθοριστικών απόψεων-συνθέσεων-θεωριών για τη γέννηση και την εξέλιξη της μυθιστορίας, του (παλαιού και νέου τύπου) μυθιστορήματος, της αφηγηματικής μυθοπλασίας κλπ.

B) Επικέντρωση σε κομβικά λογοτεχνικά έργα-σταθμούς για το όλο θέμα, στο ειδολογικό πλαίσιο των ζητημάτων και τη χρονική περίοδο που απασχολούν το σεμινάριο.

Γ) Σύνδεση των κειμένων αυτών με νεότερα και σύγχρονα ζητήματα ποιητικής, που μπορούν να αναδείξουν και τον ανεξάντλητο, δημιουργικό, ανοιχτό χαρακτήρα των αναγνώσεων τους.

Ο όλος προβληματισμός έχει συγκριτική βάση και μέθοδο, καθώς τα δεδομένα συλλέγονται από περισσότερες «εθνικές» λογοτεχνίες και ο συνδυασμός τους οδηγεί σε συνθέσεις και «μοντελοποιήσεις».

Οι εργασίες που προτείνονται στους εγγεγραμμένους ακροατές δύνανται να έχουν ως αντικείμενο κάποιο βιβλιογραφικό ζήτημα ή έναν θεματικό ή υφολογικό προβληματισμό πάνω στα έργα που παρουσιάζονται από τις διδάσκουσες ή πάνω σε κάποιο άλλο έργο το οποίο εμπίπτει στην προβληματική του σεμιναρίου, μέσα από έναν κατάλογο που θα δοθεί στο μάθημα.

3. Εκδοτική των κειμένων (12ος-20ος αι.), Βιβλιογραφία, Βιβλιολογία

Καθηγητής Στέφανος Κακλαμάνης

Στόχος του μαθήματος είναι να γνωρίσουν οι φοιτητές τις μεθόδους έκδοσης των νεοελληνικών κειμένων (12ος-20ος αι.), ήτοι, να περιγράφουν τους μάρτυρες ενός γραπτού κειμένου (χειρόγραφα, έντυπα βιβλία): να αναζητούν τις γενετικές σχέσεις μεταξύ των μαρτύρων ενός κειμένου και να χαρτογραφούν τα ειδικά προβλήματα της παράδοσής του· να αξιολογούν κριτικά τις διαφορετικές γραφές ενός κειμένου στο σύνολο της παράδοσής του· να προσφέρουν ένα φιλολογικά επεξεργασμένο κείμενο σε διάφορες μορφές παρουσίασης, οι οποίες να αποτυπώνουν την ιστορία του· να διαβάζουν και να συντάσσουν κριτικό υπόμνημα, υπόμνημα πηγών, γλωσσικά και ερμηνευτικά σχόλια κ.λπ.· να σχεδιάζουν μια έκδοση γραπτού κειμένου βάσει της φιλολογικής αξιολόγησης των μαρτύρων του.

Θεματικές: Εισαγωγή στις εκδοτικές μεθόδους: από την παραδοσιακή κριτική του κειμένου στην κειμενική βιβλιολογία. Κλειστό και «ρευστό» κείμενο. Από το χειρόγραφο στο έντυπο: το παιχνίδι των γραφών. Περιγραφή χειρογράφου, εντύπου. Διάρθρωση μιας (διπλωματικής, φιλολογικής, κριτικής) έκδοσης.

Εργασία: Κρίνοντας και συγκρίνοντας εκδόσεις νεοελληνικών κειμένων: τα ειδικά προβλήματα των κειμένων και οι λύσεις που προκρίθηκαν από τους εκδότες τους.

Συνιστώμενη Βιβλιογραφία:

Martin L. West, *Κριτική των κειμένων και τεχνική των εκδόσεων*, Αθήνα, Ζαχαρόπουλος, 1989.
D.C. Greetham, *Textual Scholarship. An Introduction*, New York & London 1994.
Α.Α.Υ.Υ., *Θεωρία και πράξη των εκδόσεων της υστεροβυζαντινής, αναγεννησιακής και μεταβυζαντινής δημόσιας γραμματείας*, Ηράκλειο, ΠΕΚ, 2001.
Κόννορ Φάχου, *Εισαγωγή στην κειμενική βιβλιολογία*, μετάφραση & επίμετρο Στέφανος Κακλαμάνης, Αθήνα, ΜΙΕΤ, 2015.

4. Νεοελληνικό Δράμα

Επίκουρος Καθηγητής Θανάσης Αγάθος

Θεωρία: Αριστοτελική, μετα-αριστοτελική και σύγχρονη θεωρία του δράματος.

Ιστορία: Κρητικό και Επτανησιακό θέατρο – Κωμωδία του 19^{ου} αιώνα – Κωμειδύλλιο και δραματικό ειδύλλιο – Πατριωτικό, αστικό και ρομαντικό δράμα, ιστορική τραγωδία - Θέατρο των ιδεών (ρεαλιστικό, κοινωνικό, ψυχολογικό και ποιητικό δράμα, νεορομαντισμός, συμβολισμός, αισθητισμός, μοντερνισμός) - Μεσοπολεμική, μεταπολεμική, μεταπολεμική δραματολογία.

Διεπιστημονική προσέγγιση: Σχέση του θεάτρου με την πεζογραφία. Μεταφορές νεοελληνικών λογοτεχνικών έργων στο θέατρο.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Γιώργος Βελουδής, *Γραμματολογία. Θεωρία Λογοτεχνίας*, Αθήνα: Δωδώνη, 1994
Κώστας Γεωργουσόπουλος, *Κλειδιά και κώδικες θεάτρου*, Αθήνα: Εστία, 1985.

Αντώνης Γλυτζουρής, *Η σκηνοθετική τέχνη στην Ελλάδα: η ανάδυση και η εδραίωση της τέχνης του σκηνοθέτη στο νεοελληνικό θέατρο*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2001.

Θόδωρος Γραμματάς, *Νεοελληνικό θέατρο & Κοινωνία: η σύγκρουση των νέων με το σύστημα στο ελληνικό θέατρο του 20ού αιώνα*, Αθήνα: Στεφ. Δ. Βασιλόπουλος, 1990.

Πλάτων Μαυρομούστακος, *Το θέατρο στην Ελλάδα 1940-2000: μια επισκόπηση*, Αθήνα: Καστανιώτης, 2005.

Νίκος Παπανδρέου, *Περί θεάτρου*, Θεσσαλονίκη: University Studio Press, 1994.

Patrice Pavis, *Λεξικό του Θεάτρου*, μτφρ. Αγνή Στρουμπούλη, Αθήνα: Gutenberg, 2006.

Κυριακή Πετράκου, *Οι θεατρικοί διαγωνισμοί, 1870-1925*, πρόλογος Βάλτερ Πούχνερ, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2000.

Γιώργος Πεφάνης, *Το Θέατρο και τα Σύμβολα. Διαδικασίες συμβόλισης του δραματικού λόγου*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 1999.

Manfred Pfister, *The Theory and Analysis of Drama*, μτφρ. από τα γερμανικά John Halliday, Cambridge - New York : Cambridge University Press, 1988.

Βάλτερ Πούχνερ, *Νεοελληνικό θέατρο (1600-1940)- Κινηματογράφος*, τ. Α', Πάτρα: ΕΑΠ, 2002.

Walter Puchner, *Ανθολογία Νεοελληνικής Δραματουργίας*, Αθήνα: Μ.Ι.Ε.Τ., 2006.

Γιάννης Σιδέρης, *Ιστορία του Νέου Ελληνικού Θεάτρου, 1794-1944*, Αθήνα: Καστανιώτης, 1990.

Anne Ubersfeld, *Les termes clés de l'analyse du théâtre*, Paris: Seuil, 1996.

Σεμινάρια Επιλογής Β' Εξαμήνου

1. Νεοελληνική Πεζογραφία II

Ομότιμη Καθηγήτρια Έρη Σταυροπούλου

Μορφές αυτοβιογραφίας

Στόχος του μαθήματος είναι να εξεταστούν τα είδη του αυτοβιογραφικού λόγου, όπως τα Απομνημονεύματα, η Αυτοβιογραφία, το Ημερολόγιο, η Επιστολογραφία κ.ά. Από τη συνάφειά τους με την ιστορία κατά την αρχαιότητα μεταφέρονται αργότερα με επιτυχία στο χώρο της λογοτεχνίας, όπου εξυπηρετούν τη σύμβαση της αληθοφάνειας όσο και άλλα στοιχεία τεχνικής (αφήγηση, οπτική γωνία κ.λπ.)

Στα σεμινάρια θα παρουσιαστεί και θα σχολιαστεί η πορεία τους στη νεοελληνική πεζογραφία (διήγημα-μυθιστόρημα) και κυρίως η αυξητική παρουσία τους στη σύγχρονη βιβλιοπαράγωγη. Εκτός όμως από την ανεξάρτητη παρουσία τους θα δούμε πώς το βίωμα, η εμπειρία, η προσωπική ιστορία του δημιουργού συνδυάζεται με τη λογοτεχνική αφήγηση για να δημιουργηθεί το νέο «είδος» της αυτομυθοπλασίας σε έργα όπως, *Γραφικός χαρακτήρας* (2016) του Νίκου Παναγιωτόπουλου, *Μπαρόκ* (2018) της Αμάντας Μιχαλοπούλου, *Γάλα Μαγνησίας* (2018) του Κώστα Ακριβίου, *Είμαι όσα έχω ξεχάσει* (2019) του Ηλία Μαγκλίνη, *Άλμα* (2019) του Χρήστου Χρυσόπουλου. Τα ερωτήματα που θα θέσουμε αφορούν ζητήματα μορφής, αληθοφάνειας, μυθοποίησης κ.ά.

Βιβλιογραφία (ενδεικτική)

Παν. Μουλλάς, *Ο λόγος της απουσίας. Δοκίμιο για την επιστολογραφία με σαράντα ανέκδοτα γράμματα του Φώτου Πολίτη: 1908-1910*. [Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης](#), 1992.

Γρηγόρης Πασχαλίδης, *Η ποιητική της αυτοβιογραφίας*. Εκδόσεις Σμίλη, Αθήνα 1993.

Αλεξάνδρα Σαμουήλ, *Ο βυθός του καθρέφτη. Ο ΑϊβάΓιδα και η ημερολογιακή μυθοπλασία στην Ελλάδα*. Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 1998.

Μ. Χρυσανθόπουλος, Β. Βασιλειάδης, Γ. Δεληβοριά, Κ. Τικτοπούλου, *Αυτοβιογραφία: μεταξύ Ιστορίας και Λογοτεχνίας στον 19^ο αιώνα*.

<https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/3349/1/autobiography.pdf>

Lorna Martens, *The Diary Novel*. Cambridge University Press, 1985.

Valerie Raoul, *The French Fictional Journal: Fictional Narcissism/Narcissistic Fiction*. University of Toronto Press, 1980.

Thomas O. Beebee, *Epistolary Fiction in Europe 1500-1850*, Cambridge University Press, 1999.

Max Saunders, *Self impression: life-writing, autobiographical fiction, and the forms of modern literature*. Oxford University Press, 2013.

2. Νεοελληνική Πεζογραφία II

Καθηγήτρια Χριστίνα Ντουσιά

Αναπαραστάσεις της σεξουαλικότητας στη νεοελληνική πεζογραφία

Στο σεμινάριο θα εξεταστούν πεζογραφικά έργα της Ντεκαντάνς, του ρεαλισμού και του μοντερνισμού με κεντρικό θεματικό άξονα τον έρωτα και τη σεξουαλικότητα. Ειδικότερα θα αποτελέσουν αντικείμενο έρευνας: ο τρόπος με τον οποίο τα είδη και τα λογοτεχνικά κινήματα

διαμορφώνουν τις αναπαραστάσεις της σεξουαλικότητας, ο ρόλος της κυρίαρχης ιδεολογίας, αλλά και οι θεωρητικές συζητήσεις για την ερωτική συμπεριφορά και τη συγκρότηση του φύλου.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

Σαχίνης, Απόστολος, Η πεζογραφία του αισθητισμού, Εστία, Αθήνα, 1981.

M. Jacques Ancé, *Η θηλυκή καταγωγή της σεξουαλικότητας*, (μτφρ.: Σοφία Λεωνίδα, επιμ.-πρόλ.: Αθανάσιος Αλεξανδρίδης), Ίκαρος, Αθήνα 2001.

Bert Bender, *The Descent of Love: Darwin and the Theory of Sexual Selection in American Fiction, 1871-1926*, University of Pennsylvania Press, 1996.

Regina Bollhalder Mayer, *Éros décadent: sexe et identité chez Rachilde*, H. Champion, 2002.

MI. Keith Booker, *Literature and Domination: Sex, Knowledge, and Power in Modern Fiction*, University Press of Florida, 1993.

MII. Călinescu, Matei, *Five Faces of Modernity: Modernism, Avant-Garde, Decadence, Kitsch, Postmodernism*, Duke University Press 1987.

Liz Constable, Matthew Potolsky, Dennis Denisoff (sous la dir. de), *Perennial Decay, On the Aesthetics and Politics of Decadence*, Philadelphie, Penn Press, 1998.

Anna Lo Giudice, *L'amour surréaliste*, Klincksieck, 2009.

David Jackson, *Taboos in German Literature*, Berghahn Books, 1996. [κεφ. 5 "Of Madness and Masochism: Sexuality in Women's Writing at the Turn of the Century"]

Gural-Migdal, Anna (éd./ed.), *L'écriture du féminin chez Zola et dans la fiction naturaliste / Writing the Feminine in Zola and Naturalist Fiction* (2e édition), Peter Lang publishing group, 2004 (première édition: 2003).

Colleen Lamos, *Deviant Modernism: Sexual and Textual Errancy in T.S. Eliot, James Joyce, and Marcel Proust*, Cambridge University Press, 1998.

J.G. Merquior, «Πολιτικές του σώματος, τεχνικές της ψυχής», *Foucault*, μετάφραση: Δημήτρης Μέλλος, Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα 2002, σ. 205-241.

Harry T. Moore, D. H. Lawrence. *Sex Literature and Censorship: Essays*, Twayne Publishers, 1953.

Donald Palumbo, *Erotic Universe: Sexuality and Fantastic Literature*, Greenwood Press, 1986.

Eric Trudgill, *Madonnas and Magdalens: The Origins and Development of Victorian Sexual Attitudes*, Holmes & Meier, 1976.

Emma Wilson, *Sexuality and the Reading Encounter: Identity and Desire in Proust, Duras, Tournier, and Cixous*, Clarendon Press, 1996.

Kate Millett, *Sexual Politics* (New York: Doubleday, 1970)

Warhol και D. Prince Herndl (επιμέλεια), *Feminisms: An Anthology of Literary Theory and Criticism*, Rutgers 1997

Patrick Waldberg, *Eros modern style*, Paris, Pauvert, 1964.

Daniel Mendelsohn, «Cavafy and the Erotics of the Lost», *CML. Classical and Modern Literature*, τ. 23, v. 2, 2003

Τζιόβας 1993: Δημήτρης Τζιόβας, «Έρωτας και Θάνατος: Η δυναμική της επιθυμίας στην αφήγηση», *Το παλίμψηστο της ελληνικής αφήγησης. Από την αφηγηματολογία στη διαλογικότητα*, Εκδόσεις Οδυσσέας, Αθήνα 1993, σ. 78-111

Φουκώ 1978: Μισέλ Φουκώ, *Ιστορία της σεξουαλικότητας. 1. Η Δίψα της Γνώσης*, μετάφραση: Γκλόρυ Ροζάκη, επιμέλεια μετάφρασης: Γιάννης Κρητικός, Εκδόσεις Ράππα, Αθήνα 1978

Φουκώ 1989: Μισέλ Φουκώ, *Επιτήρηση και Τιμωρία. Η γέννηση της φυλακής*, μετάφραση: Καίτη Χατζηδημού-Ιουλιέττα Ράλλη, θεώρηση: Άλκης Σταύρου, επίμετρο: Νέστορας Ε. Κουράκης, Εκδόσεις Ράππα, Αθήνα 1989

Σίγκμουντ Φρόυντ, *Τρεις μελέτες για την θεωρία της σεξουαλικότητας*, Αθήνα, Επίκουρος, 1991.

A. Αποστολλέλη και A. Χαλκιά (επιμ.), *Σώμα, φύλο, σεξουαλικότητα*, Πλέθρον, Αθήνα 2012.

3. Θεωρία Λογοτεχνίας II

Ομότιμη Καθηγήτρια Άννα Τζούμα

Μεταμοντερνισμός

- Η μεταμοντέρνα εποχή.
- Η μεταμοντέρνα σκέψη.
- Η μεταμοντέρνα τέχνη.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- AGAMBEN Giorgio, *Homo Sacer. Κυρίαρχη εξουσία και γυμνή ζωή*, μτφρ. Παναγιώτης Τσιαμούρας, επιμ. Φιλήμονας Πατσάκης, εκδ. Έρμα, Αθήνα, 2018.
- APPADURAI Arjun, *Νεωτερικότητα χωρίς σύνορα. Πολιτισμικές διαστάσεις της παγκοσμιοποίησης*, μτφρ. Κώστας Αθανασίου, Αλεξάνδρεια, Αθήνα, 2014.
- ARPIAH Kwame Anthony, *Κοσμοπολιτισμός*, μτφρ. Ελένη Αστερίου, Αλεξάνδρεια, Αθήνα, 2015.
- BHABHA Homi K., *The Location of Culture*, Routledge, London, New York, 1994.
- BARTHES Roland, *Μυθολογίες. Μάθημα: Εναρκτήρια παράδοση στην έδρα της Φιλολογικής Σημειολογίας της Λογοτεχνίας στο Collège de France*, 7 Ιανουαρίου 1977, μτφρ. Καίτη Χατζηδήμου-Ιουλιέττα Ράλλη, Κέδρος-Ράππα, Αθήνα, 1979.
- BAUDRILLARD Jean, *Η συμβολική ανταλλαγή και ο θάνατος*, μτφρ. Κική Καψαμπέλη, Νήσος, Αθήνα, 2020.
- BAUDRILLARD Jean, *Ομοιώματα και προσομοίωση*, μτφρ. Στέφανος Ρέγκας, Πλέθρον, Αθήνα, 2019.
- BAUDRILLARD Jean, *Περί σαγήνης*, μτφρ. Ευγενία Γραμματικοπούλου, Εξάντας, Αθήνα, 2009.
- BAUDRILLARD Jean, *Τα μοναδικά αντικείμενα*, μτφρ. Νίκος Ηλιάδης, Futura, Αθήνα, 2005.
- BAUMAN Zygmunt, BORDONI Carlo, *Η νεωτερικότητα σε κρίση*, μτφρ. Γεράσιμος Λυκιαρδόπουλος, Εκδ. Ύψιλον, Αθήνα, 2016.
- BAUMAN Zygmunt, *Η Μετανεωτερικότητα και τα δεινά της*, μτφρ. Γιώργος Ίκαρος Μπαμπασάκης, Ψυχογιός, Αθήνα, 2002.
- BAUMAN Zygmunt, *Ρευστοί καιροί: Η ζωή την εποχή της αβεβαιότητας*, μτφρ. Κωνσταντίνος Δ. Γεώργμας, Μεταίχμιο, Αθήνα, 2009.
- BAUMAN Zygmunt, *Ρευστός φόβος*, μτφρ. Γιώργος Καράμπελας, Πολύτροπον, Αθήνα, 2017.
- BAUMAN Zygmunt, *Ρευστή αγάπη. Για την ευθραυστότητα των ανθρωπίνων δεσμών*, μτφρ. Γιώργος Καράμπελας, Εστία, Αθήνα, 2011.
- BARRY Peter, «Μεταμοντερνισμός» στο *Γνωριμία με τη Θεωρία. Μια εισαγωγή στη λογοτεχνική και πολιτισμική θεωρία*, μτφρ. Αναστασία Νάτσινα, Βιβλιόραμα, Αθήνα, σ.107-122.
- BUTLER Christopher, *Postmodernism. A Very Short Introduction*, Oxford University Press, Oxford, 2002.
- BERTENS Hans and NATOLI Joseph (eds), *Postmodernism. The Key Figures*, Blackwell, Oxford, 2002.
- CERTEAU Michel de, *Επινοώντας την καθημερινή πρακτική*, μτφρ. Κική Καψαμπέλη, Σμίλη, 2010.
- CULLER Jonathan, *Αποδόμηση. Θεωρία και κριτική μετά το δομισμό*, μτφρ. Απόστολος Λαμπρόπουλος, επιμ. Άννα Τζούμα, Μεταίχμιο, Αθήνα, 2003.
- EAGLETON Terry, *Οι αυταπάτες της μετανεωτερικότητας*, μτφρ. Γιώργος Η. Σπανός, Καστανιώτης, Αθήνα, 2003.
- EAGLETON Terry, *Η έννοια της κουλτούρας*, μτφρ. Ηλίας Μαγκλίνης, Πόλις, Αθήνα, 2003.
- ECO Umberto, *Κήνσορες και θεράποντες: Θεωρία και ιδεολογία των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης*, μτφρ. Έφη Καλλιφατίδη, Γνώση, Αθήνα, 1994.
- GIDDENS Anthony, *Οι συνέπειες της Νεωτερικότητας*, μτφρ. Γιώργος Μερτίκας, πρόλ. Αλέξανδρος-Ανδρέας Κύρτσος, επιμ. Γεράσιμος Λυκιαρδόπουλος, Κριτική, Αθήνα, 2001.
- GIDDENS Anthony, *Ο κόσμος των ραγδαίων αλλαγών. Πώς επιδρά η παγκοσμιοποίηση στη ζωή μας*, μτφρ. Κωνσταντίνος Δ. Γεώργμας, Μεταίχμιο, Αθήνα, 2002.
- JAMESON Fredric, *Το Μεταμοντέρνο ή η πολιτισμική λογική του ύστερου καπιταλισμού*, μτφρ. Γιώργος Βάρσος, Νεφέλη, Αθήνα, 1999.
- HALL Stuart, GIEBEN Bram, *Η διαμόρφωση της νεωτερικότητας*, Σαββάλας, Αθήνα, 2003.
- HALL Stuart, HELD David, McGrew Anthony, *Η νεωτερικότητα σήμερα*, μτφρ. Θανάσης Τσακίρης-Βίκτωρας Τσακίρης, Σαββάλας, Αθήνα, 2003.
- HARVEY David, *Η κατάσταση της μετανεωτερικότητας: Διερεύνηση των απαρχών της πολιτισμικής μεταβολής*, μτφρ. Ελένη Αστερίου, Μεταίχμιο, Αθήνα, 2009.
- HOBSBAUM Eric, *Θρυμματισμένοι καιροί: Κουλτούρα και κοινωνία στον 20ό αι.* μτφρ. Νίκος Κούρκουλος, Θεμέλιο, Αθήνα, 2013.
- HUTCHESON Linda, *The Politics of Postmodernism*, Routledge, London, New York, 1989.
- KELLNER Douglas, BAUMAN Zygmunt, ROBERTS David, *Μεταμοντερνισμός*, μτφρ. Γεράσιμος Λυκιαρδόπουλος-Στέφανος Ροζάνης, εκδ. Ύψιλον, Αθήνα, 2018.
- LACAN Jacques, *Το σεμινάριο για το «Κλεμμένο γράμμα»*, μτφρ. Βεργέτης-Μαρκίδη, Πατάκης, Αθήνα, 2010.

SMITH Philip, «Μεταμοντέρνα και μεταδομιστική κριτική θεωρία» στο *Πολιτισμική Θεωρία Μια εισαγωγή*, μτφρ. Αθανάσιος Κατσίκερς, Κριτική, Αθήνα, 2006, σ.330-354.

SNIPP-WALMSLEY Chris, «Postmodernism» στο Patricia WAUGH, *Literary Theory and Criticism*, Oxford University Press, Oxford, 2006, pp.405-426.

STOREY John, *Πολιτισμική Θεωρία και Λαϊκή Κουλτούρα*, μτφρ. Βασίλης, Ντζούνης, επιμ. Λουκάς Ρινόπουλος, Πλέθρον, Αθήνα, 2015, σ.263-338.

TRAVERS Martin, «Μεταμοντερνισμός» στο *Εισαγωγή στη νεότερη ευρωπαϊκή λογοτεχνία: Από τον ρομαντισμό ως το μεταμοντέρνο*, μτφρ. Μαρία Παπαηλιάδη- Ιωάννα Ναούμ, επιμ. Τάκης Καγιαλής, Βιβλιόραμα, Αθήνα, 2005, σ. 337-406.

WAUGH Patricia , «Μεταμοντερνισμός» στο *Ιστορία της Θεωρίας της Λογοτεχνίας /9*, επιμ. C. KNELLWOLF και C. NORRIS, μτφρ. Σωτήρης Παρασχάς-Μίλτος Πεχλιβάνος-Ευγενία Σηφάκη, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη, 2010, σ. 411-434.

WAUGH Patricia , *Postmodernism: A Reader*, Bloomsbury, London, Oxford, 1992.

- Σχέση μοντέρνου και μεταμοντέρνου.
ΚΟΥΦΟΥ Αγγελική, *Μοντερνισμός/Μεταμοντερνισμός: Ανιχνεύοντας την ιστορικότητα της συζήτησης*, περ. *Σύγχρονα Θέματα* 85(2004)84-99.
- Το τέλος των μεγάλων αφηγήσεων και οι έκκεντροι λόγοι.
LYOTARD Francois, *Η μεταμοντέρνα κατάσταση*, μτφρ. Κωστής Παπαγιώργης, Γνώση, Αθήνα, 2008.
- Ο λόγος της Ιστορίας ως λόγος λογοτεχνικός.
WHITE Hayden, *Metahistory. The Historical Imagination in Nineteenth-century Europe*, The Johns Hopkins University, 1973.
WHITE Hayden, «The Value of Narrativity in the Representation of Reality», *Critical Inquiry* 7 (1980) 345-348, 401, 403, 405-407.
- Κριτική της αναπαράστασης. Η αναπαράσταση ως γλωσσική χειραφετητική στρατηγική.
BARTHES Roland, *Μυθολογίες*, μτφρ. Καίτη Χατζηδήμου, επιμ. Γιάννης Κρητικός, Κέδρος, Αθήνα, 2007.
HALL Stuart, *Το έργο της αναπαράστασης*, μτφρ. Πηνελόπη Πετσίνη, Πλέθρο, Αθήνα, 2017.
HALL Stuart (ed.), *Representation. Cultural Representations and Signifying Practices*, Sage, The Open University, 1997.
- Η αποφυσικοποίηση του «φυσικού».
BOURDIEU Pierre, *Η ανδρική κυριαρχία*, μτφρ. Έφη Γιαννοπούλου, πρόλ. Νίκος Παναγιωτόπουλος, Πατάκης, Αθήνα, 2007.
- Πολιτισμικές πρακτικές και υπο-κείμενη ιδεολογία ως προϋποθετικός παράγοντας παραγωγής νοήματος.
SAID Edward, *Οριενταλισμός*, μτφρ. Φώτης Τερζάκης, Νεφέλη, Αθήνα, 1996
- Τα καθεστώτα αληθείας.
FOUCAULT Michel, *Η αρχαιολογία της γνώσης*, μτφρ. Κωστής Παπαγιώργης, Πλέθρον, Αθήνα, 2017.
FOUCAULT Michel, *Ιστορία της σεξουαλικότητας*, 4 τόμ., μτφρ. Τάσος Μπέτζελος, Πλέθρον, Αθήνα, 2011, 2013, 2019.

FOUCAULT, Michel, *Επιτήρηση και τιμωρία. Η γέννηση της φυλακής*, μτφρ. Τάσος Μπέτζελος, Πλέθρον, Αθήνα, 2011.
- Η έννοια της πόλης ως λαβύρινθου ποικίλων δικτύων κοινωνικής αλληλόδρασης.
RABAN Jonathan, *Soft City*, Hamish Hamilton, 1974 (Picador, 2008)
VIRILIO Paul, *Ésthetique de la disparition (du temps et de l'espace)*, éd. Galilée, Paris, 1989.
- Για τον Derrida
DERRIDA Jacques, *Περί γραμματολογίας*, μτφρ. Κωστής Παπαγιώργης, Γνώση, Αθήνα, 1990.
DERRIDA Jacques, *Πλάτωνος φαρμακεία*, μτφρ. Χ.Γ. Λάζος, Άγρα, Αθήνα, 1990.
DEUTSCHER Penelope, *Ντεριντά*, μτφρ. Ι. Ναούμ, Πατάκης, 2012.
ΚΑΚΟΛΥΡΗΣ Γεράσιμος, *Ο Ζακ Ντεριντά και η αποδομητική ανάγνωση*, Εκκρεμές, 2004.
- Η νέα ποιητική της αφήγησης.
Η αφήγηση στον καθρέφτη: τα είδωλα της αυτοαναφορικότητας. Ρήξη με την ιστορικότητα: ειρωνεία και παρωδία της ιστοριογραφικής μεταμυθοπλασίας.

BAKER Stephen, *The Fiction of Postmodernity*, Edinburgh University Press, Edinburgh, 2000.
BRAN Nicol, *The Cambridge Introduction to Postmodern Fiction*, Cambridge University Press, Cambridge, 2009.

CURRIE Mark, *Postmodern Narrative Theory*, Palgrave Macmillan, Houndmills, Basingstoke, Hampshire, New York, 1998.

HASSAN Ihab, *The Dismemberment of Orpheus. Toward a Postmodern Literature*, Oxford University Press, New York, 1971.

HUTCHEON Linda, *A Poetics of Postmodernism: History, Theory, Fiction*, Routledge, New York, 1988.

HUTCHEON Linda, *Narcissistic Narrative. The Metafictional Paradox*, Wilfrid Laurier University Press, Waterloo, Ontario, 1980.

McHALE Brian, *Postmodernist Fiction*, Routledge, London, 1987.

WAUGH Patricia, *Metafiction: The Theory and Practice of Self-Conscious Fiction*, Methuen, London, 1984.

Θα γίνει εισήγηση στο θέμα από την καθηγήτρια κ. Τζούμα. Θα γίνει επιλογή από τους μεταπτυχιακούς φοιτητές του επιμέρους θέματος που θέλουν να αναπτύξουν μετά από συζήτηση στο σεμινάριο.

4. Νεοελληνική Ποίηση II

Επίκουρη Καθηγήτρια Τίνα Λεντάρη

Κριτικά και ερμηνευτικά ζητήματα στις έμμετρες δημώδεις μυθιστορίες

Το σεμινάριο θα εξετάσει ζητήματα πρόσληψης, ερμηνείας, κριτικής κειμένου ποιητικής και ιδεολογίας στις δημώδεις μυθιστορίες με έμφαση στα κείμενα που ανήκουν στην ομάδα των λεγόμενων "μεταφρασμένων"/"διασκευασμένων" έργων (*Πόλεμος της Τρωάδος*, *Φλώριος* και *Πλατζιαφλώρα*, *Ιμπέρριος* και *Μαργαρώνα*, *Θησηίδα* κ.ά.), καθώς και τον διάλογο της μεσαιωνικής και πρώιμης νεοελληνικής μυθιστορηματικής παραγωγής με την αντίστοιχη της δυτικής Ευρώπης.